

WPROWADZENIE DO EKONOMII

1. WSTĘP

ekonomia - nazwa pochodzi od greckiego słowa *oiconomicos*, *oicos* - dom, *nomos* - prawo. Oznaczało wiedzę o prawach rządzących gospodarstwem domowym. Ksenofont (430-355 p.n.e.)

Począwszy od XVII w. upowszechnił się termin **ekonomia polityczna**

Jako nauka ekonomia wykrystalizowała się w XVIII w. Jej narodziny wiążą się z opublikowaniem dzieła **Adama Smitha** (przedstawiciela **ekonomii klasycznej**) pt. *Bogactwo narodów* (1776)

Inne nauki ekonomiczne

W języku angielskim: *economics* - ekonomia, ekonomia polityczna,
industrial economics - ekonomika przemysłu,
economy - gospodarka.

2. MAKROEKONOMIA I MIKROEKONOMIA

mikroekonomia - analiza przez pryzmat podmiotów mikroekonomicznych (przedsiębiorstw i konsumentów), o których zakłada się, że podejmując decyzje dążą do maksymalizacji swoich korzyści. Kładzie nacisk na sprawność mechanizmów rynkowych zapewniających racjonalność gospodarowania ograniczonymi środkami.

makroekonomia - analiza z punktu widzenia makroproporcji gospodarki narodowej, bada zależności między agregatami (dochód narodowy, konsumpcja, inwestycje, bezrobocie). Akcentuje raczej zawodność samoregulujących mechanizmów rynkowych wskazując na konieczność ingerencji państwa w celu pobudzenia wzrostu gospodarczego, zmniejszenia bezrobocia, obniżenia inflacji.

Ekonomia pozytywna i normatywna

ekonomia **pozytywna** - poznanie prawidłowości ekonomicznych (ma **charakter obiektywny**)

ekonomia **normatywna** - system poglądów wartościujących (ma **charakter subiektywny**)

3. PRZEDMIOT BADAŃ EKONOMII JAKO NAUKI

Ekonomia - to nauka o procesach gospodarczych, tzn. **procesach produkcji, podziału, wymiany i konsumpcji**.

Odpowiada na pytanie, **w jaki sposób społeczeństwo** gospodarujące **decyduje** o tym:

- **co ?**
- **ile ?**
- **jak ?**
- **i dla kogo wytwarzać ?**

**sposoby podejmowania
decyzji ekonomicznych**

Ekonomia to nauka o **mechanizmach alokacji rzadkich zasobów między alternatywne zastosowania**.

zasób rzadki - zasób ograniczony; jeśli przy cenie równej 0, popyt nań przewyższa dostępną podaż

4. RACHUNEK EKONOMICZNY

Rachunek ekonomiczny - porównywanie efektów i nakładów w celu wyboru optymalnych (najbardziej efektywnych ekonomicznie) wariantów wśród dopuszczalnych (możliwych) rozwiązań

Zasady racjonalnego gospodarowania:

- **maksymalizacja efektów przy danych nakładach**
- **minimalizacja nakładów przy zadanych efektach**

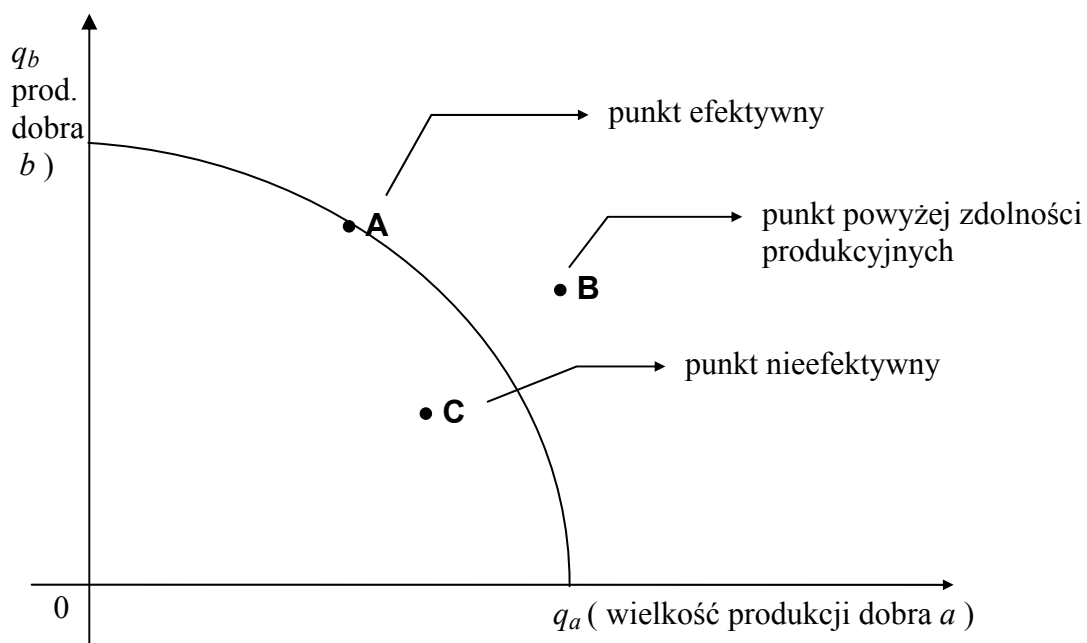
5. NARZĘDZIA ANALIZY EKONOMICZNEJ

- modele ekonomiczne
- zasada *ceteris paribus*
- analiza marginalna
- analiza statystyczna
- ekonometria

6. KRZYWA MOŻLIWOŚCI PRODUKCYJNYCH I KOSZT ALTERNATYWNY

krzywa możliwości produkcyjnych - przedstawia przy każdej wielkości produkcji jednego dobra maksymalną, możliwą do uzyskania przy danym zasobie czynników wytwórczych, produkcję drugiego dobra

Krzywa możliwości produkcyjnych

Problem substytucyjności. Jeśli przy tych samych zasobach czynników wytwórczych chcemy zwiększyć produkcję dobra a , możemy to uczynić tylko i wyłącznie zmniejszając produkcję dobra b (inaczej mówiąc kosztem ilości wytwarzanych dóbr b).

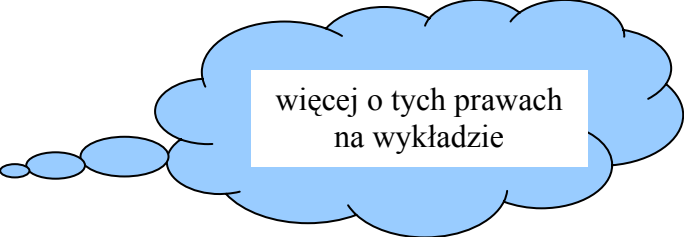
koszt alternatywny dobra a - ilość innego dobra (np. b), z którego trzeba zrezygnować, aby możliwe stało się wytworzenie dodatkowej jednostki dobra a :

$$\frac{\Delta q_b}{\Delta q_a}$$

Jest to **koszt zaniechanych możliwości**.

Prawo malejących przychodów

Prawo rosnących kosztów alternatywnych

więcej o tych prawach
na wykładzie

Prawo malejących przychodów:

(**prawo malejącej krańcowej produktywności pracy**)

Począwszy od pewnego poziomu, w wyniku zwiększania nakładów jednego czynnika przy założeniu stałości pozostałych, produkcja rośnie coraz wolniej - przyrosty produkcji uzyskane w wyniku wzrostu nakładów czynnika zmiennego o kolejne jednostki są coraz mniejsze. **Krańcowa produktywność tego czynnika maleje.**

Ponieważ przyjmuje się, że zmiennym czynnikiem wytwórczym jest praca, to:

W wyniku zwiększania nakładów pracy, produkcja, począwszy od pewnego poziomu, rośnie coraz wolniej - przyrosty produkcji uzyskane w wyniku wzrostu nakładów pracy o kolejne jednostki są coraz mniejsze. **Krańcowa produktywność pracy maleje.**

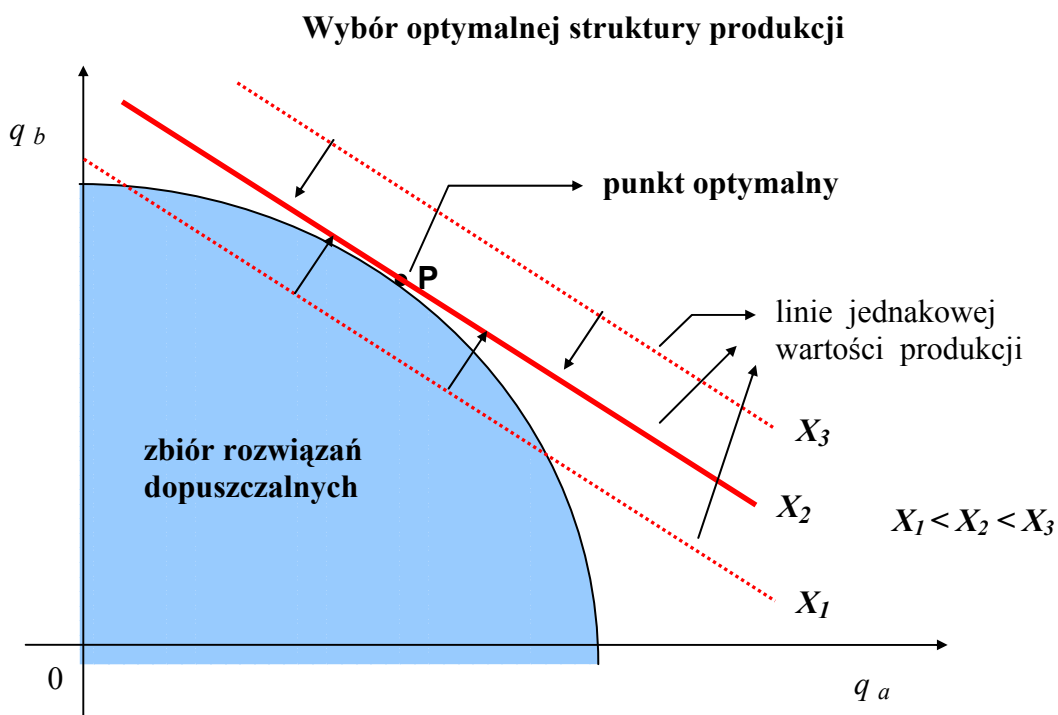
Jeśli nakłady pracy mierzymy liczbą zatrudnionych, prawo to możemy sformułować następująco: **Każdy kolejny zatrudniony pracownik przyczynia się do wzrostu produkcji w stopniu mniejszym niż poprzedni.**

▪ Wybór optymalnej struktury produkcji

Jeśli spośród punktów efektywnych chcemy wybrać jeden punkt charakteryzujący się optymalną strukturą produkcji (np. pozwalającą osiągnąć maksymalną wartość produkcji), musimy dysponować dodatkowymi informacjami, np. na temat cen obu produktów:

p_a - cena dobra a

p_b - cena dobra b

Zbiór rozwiązań dopuszczalnych - zbiór kombinacji ilości dóbr a i b (par $\{q_a, q_b\}$) możliwych do wyprodukowania przy istniejącym zasobie czynników produkcji (na rysunku: pole ograniczone krzywą możliwości produkcyjnych).

Wartość produkcji X : $X = p_a q_a + p_b q_b \rightarrow \max$

Linia jednakowej wartości produkcji (lub linia jednakowego utargu przy założeniu, że całość wytworzonej produkcji zostanie sprzedana):

$$q_b = -\frac{p_a}{p_b} q_a + \frac{X}{p_b}$$

Punkt optymalny P to punkt styczności krzywej możliwości produkcyjnych i linii jednakowej wartości produkcji.

▪ Dostosowania do zmian cen

Jaki jest **efekt substytucyjny zmiany relacji cen produktów**? Jak zmieni się asortymentowy plan produkcji, gdy zmienia się relacje cen sprzedaży wytwarzanych przez przedsiębiorstwo asortymentów?

Jeśli zmianie ulegnie stosunek cen obu dóbr $\frac{p_a}{p_b}$ i tym samym kąt nachylenia linii jednakowej wartości produkcji, wówczas **zmieni również swoje położenie punkt optymalny**.

Założmy, że nastąpił wzrost ceny dobra a (lub spadek ceny dobra b), w wyniku czego zwiększył się stosunek $\frac{p_a}{p_b}$.

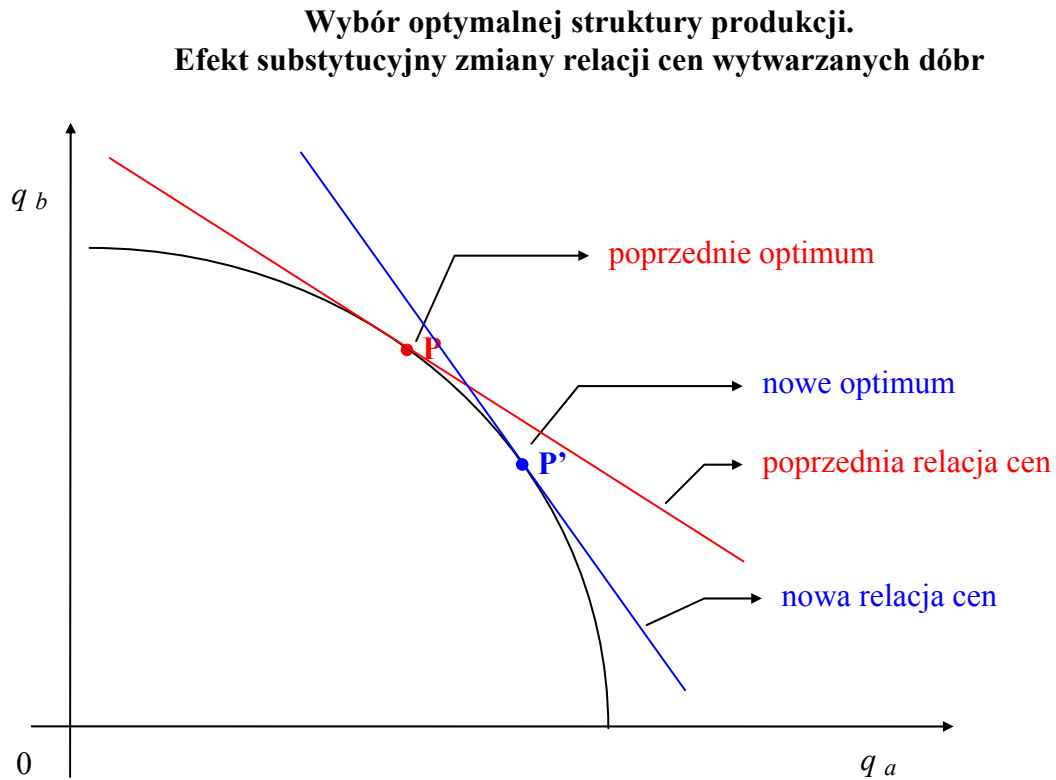
$$\frac{p'_a}{p_b} > \frac{p_a}{p_b}$$

W rezultacie uzyskamy nowy punkt styczności (nowy punkt optimum) **P'**. Charakteryzuje się on nową strukturą produkcji:

$$\frac{q'_a}{q'_b} > \frac{q_a}{q_b}$$

Producent będzie produkował więcej tego dobra, którego cena względnie rośnie (w tym przypadku dobra a), **a mniej tego dobra, którego cena względnie maleje** (w tym przypadku dobra b). Ograniczone zasoby zostaną przesunięte z produkcji asortymentu, który stał się mniej opłacalny na wytwarzanie asortymentu, którego cena sprzedaży relatywnie wzrosła.

Opisaną sytuację przedstawia poniższy wykres.

7. Przykład obliczeniowy**Zadanie**

Pewne przedsiębiorstwo dysponuje określonym majątkiem trwałym (maszyny i urządzenia, budynki) oraz zasobem siły roboczej w liczbie czterech pracowników. Produkuje dwa rodzaje dóbr: a i b . Wydajność pracy kształtuje się następująco w zależności od liczby pracowników zaangażowanych w procesie produkcji:

	dobro a		dobro b	
Zatrudnieni e	Wydajność pracy	Wielkość produkcji	Wydajność pracy	Wielkość produkcji
0	-	0	-	0
1	9	$1 \times 9 = 9$	10	$1 \times 10 = 10$
2	8,5	$2 \times 8,5 = 17$	8,5	$2 \times 8,5 = 17$
3	8	$3 \times 8 = 24$	$7\frac{1}{3}$	$3 \times 7\frac{1}{3} = 22$
4	7,5	$4 \times 7,5 = 30$	6,25	$4 \times 6,25 = 25$

Wykreśl krzywą możliwości produkcyjnych.

Oblicz koszt alternatywny zwiększania produkcji każdego z obu dóbr o dodatkową jednostkę. Objaśnij na tym przykładzie jak działa prawo malejących przychodów i prawo rosnących kosztów alternatywnych.

Jaką strukturę produkcji wybierze przedsiębiorstwo (chcąc uzyskać maksymalne przychody ze sprzedaży) jeśli ceny na wytwarzane dobra kształtują się następująco:

1. cena dobra b jest o 50% wyższa od ceny dobra a
2. cena dobra a jest o 50% wyższa od ceny dobra b

Rozwiązanie

Przyjmijmy następujące oznaczenia:

L_a - zatrudnienie przy produkcji dobra a (analogicznie dla dobra b)

KA_a - koszt alternatywny dobra a (analogicznie dla dobra b)

pozostałe: ceny, wielkości produkcji zgodnie z oznaczeniami z wykładu

Rozważamy wszystkie możliwe kombinacje (jest ich pięć):

Kolejna kombinacja	Zatrudnienie		
	przy produkcji dobra a	przy produkcji dobra b	razem
A	0	4	4
B	1	3	4
C	2	2	4
D	3	1	4
E	4	0	4

Możliwości produkcyjne przedsiębiorstwa

dobro a				dobro b			
L_a	q_a	Δq_a	KA_a	L_b	q_b	Δq_b	KA_b
A	0	0		4	25		
			$9-0=9$			$25-22=3$	$9:3=3$
B	1	9		3	22		
			$17-9=8$			$22-17=5$	$8:5=1,6$
C	2	17		2	17		
			$24-17=7$			$17-10=7$	$7:7=1$
D	3	24		1	10		
			$30-24=6$			$10-0=10$	$6:10=0,6$
E	4	30		0	0		

Które z wariantów są najefektywniejsze?

(przy danych zasobach czynników wytwórczych dają największą wartość produkcji)

	L_a	q_a	L_b	q_b	Wartość produkcji X przy założeniu:	
					$p_a=1, p_b=1,5$	$p_a=1,5, p_b=1$
A	0	0	4	25	$1,5 \times 25 = \mathbf{37,5}$	$1 \times 25 = \mathbf{25}$
B	1	9	3	22	$1 \times 9 + 1,5 \times 22 = \mathbf{42}$	$1,5 \times 9 + 1 \times 22 = \mathbf{35,5}$
C	2	17	2	17	$1 \times 17 + 1,5 \times 17 = \mathbf{42,5}$	$1,5 \times 17 + 1 \times 17 = \mathbf{42,5}$
D	3	24	1	10	$1 \times 24 + 1,5 \times 10 = \mathbf{39}$	$1,5 \times 24 + 1 \times 10 = \mathbf{46}$
E	4	30	0	0	$1 \times 30 = \mathbf{30}$	$1,5 \times 30 = \mathbf{45}$

Wartość produkcji dla każdego wariantu obliczamy według następującej formuły:

$$X = p_a q_a + p_b q_b$$